

‘WEDERGEBOORTE OF SCHIJNGEBOORTE’

een

MISDRACHT OF WANGEBOORTE

OPEN BRIEF AAN

DS. A. Kort

van

Dr. Ir. Johannes A. Bunt

RHENEN

Job 3:16

*Of als een verborgen misdracht, zou ik niet zijn;
als de kinderkens die het licht
niet gezien hebben.*

KORTE REACTIE OP UW BOEK

WEDERGEBOORTE OF SCHIJNGEBOORTE

Uitgave

Tekstservice Vermeulen – Meteren, 2012

DE VERSMADING VAN HET

EVANGELIE

Op de volgende pagina's is een meditatie onder die titel van Charles Reade geplaatst. Van zijn boek ***De Christen in de eenzaamheid***, zijn alleen al in Engeland 18 drukken verschenen vóór 1861, toen het uit deze 18^e druk in het Nederlands werd vertaald.

Ik hoop dat u zijn ernstige vermaningen zult willen doorlezen en waar op u van toepassing ook ter harte zult willen nemen.

Opmerking

Ik ben thans bezig het boek in de huidige spelling over te zetten voor een evt. heruitgave in ons vaderland, dat zover van de zuivere waarheid dreigt af te zakken.

J.A. Bunt

DE VERSMADING VAN HET

EVANGELIE

De vraag van de apostel: 'Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen?' Is zowel een ernstige vraag als een ontzaglijke gevolgtrekking. Zij die valse leerstellingen voorstaan, die alle godsdienstige instellingen versmaden, en de discipelen van Jezus vervolgen, *verachten* de zaligheid Gods.

Maar er zijn andere kentekenen, die even duidelijk zijn voor de oplettende beschouwer (hoewel dezelve vaak door hen die er zich aan schuldig maken niet bemerkt worden, uit hoofde van de natuurlijke verblinding der zonde,) waardoor de verachters der zaligheid openbaar worden. De drie volgende zijn onrustbarend, en maken een nauwkeurig zelfonderzoek noodzakelijk:

1. Indien wij voortdurend toegeven aan een bekende geliefkoosde zonde, hetzij die zonde uitwendig of inwendig is, hetzij die in de geheime overleggingen des harten wordt gekoesterd of in openlijke daden kenbaar wordt, dan versmaden wij de zaligheid van het Evangelie. Wij kunnen kennis bezitten, ijver en vele andere hoedanigheden hebben; wij kunnen zeer werkzaam zijn om de zaak der godsdienst in het algemeen te bevorderen; wij kunnen ons bij vromen aansluiten en zelfs voor vroom bekend staan; geregeld ter kerk gaan, de huiselijke godsdienst houden, en gelijk Herodes 'vele dingen doen,' maar met dit alles blijven wij toegeven aan een boezemzonde, geven wij op zo grote zaligheid geen acht, en moeten, in die toestand stervende, ongetwijfeld voor eeuwig verloren gaan.

Indien wij zouden aankloppen en zeggen: 'Heere, doe ons open,' zou Jezus antwoorden: 'Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij die de ongerechtigheid werkt.' Matth. 7:22,23. Hoe vreselijk is deze beschouwing, en echter hoe waar is zij! Wij kunnen het gehele leger van de Amalekieten verbannen, indien wij echter Agag en het beste van de buit in het leven laten; indien wij een geliefkoosde lust blijven koesteren in ons hart, dan openbaren wij een geest die geheel met Gods wil en bevel in strijd is.

2. Indien wij op enig ander fundament bouwen, hetzij geheel, hetzij ten dele, dan op Jezus Christus en Dien gekruisigd, nemen wij op zo grote zaligheid geen acht. Om van de vreselijke gevolgen van de zonde verlost te worden, moeten wij eenvoudig en geheel bouwen op dat fundament, hetwelk God in Sion gelegd heeft, [1 Kor. 3:11; Ef. 2:20;] zonder enige bouwstof van de bedorven natuur daarmee te vermengen [1 Kor. 3:12,13].

Wij moeten om genade smeken, teneinde op dit fundament goud, zilver en kostelijke stenen te bouwen. Dit moet geschieden door 'bij ons geloof deugd te voegen, en bij de deugd kennis, en bij de kennis matigheid, en bij de matigheid lijdzaamheid, en bij de lijdzaamheid godzaligheid, en bij de godzaligheid broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde liefde jegens allen. Want zo deze dingen bij u zijn en in u overvloedig zijn, zij zullen u niet ledig noch onvruchtbaar laten in de kennis van onzen Heere Jezus Christus. (...) Want alzo zal u rijkelijk toegevoegd worden de ingang in het eeuwig Koninkrijk van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus.' 2 Petr. 1:5-8, 12.

3. Indien wij enig aards voorwerp, van welke aard ook, hoger achten dan Jezus Christus; indien onze neigingen uitgaan naar iets dat met Hem in strijd is, of indien wij onze lust zoeken in enig schepsel, dat van Hem onderscheiden en Hem vreemd is, dan nemen wij op zo grote zaligheid geen acht; ja, richten wij afgoden op in ons hart. Wij moeten onze aanbiddelijke Zaligmaker met de hoogste toegenegenheid liefhebben en alle andere voorwerpen *alleen* liefhebben om *Zijnentwil*. Onze tijdelijke zegeningen moeten genoten worden als uit Hem voortvloeiende; onze vrienden en huiselijke genoegens moeten ontvangen worden als gaven, die ons toekomen door Zijn verlossende genade, Alles wat wij bezitten moeten wij voor Hem over hebben, en genieten met het oog op de rekenschap, die wij eenmaal daarvan zullen moeten afleggen.

Christus moet derhalve de Alfa en de Omega, het begin en het Einder zijn van al onze begeerten.

O, hoe eng is de poort en hoe nauw is de weg, die tot het leven leidt, en hoe weinig zijn er die dezelve vinden. Laat mij nooit die onveranderlijke waarheid vergeten, dat Jezus de enige Weg is om aan de hel te ontkomen --- en de enige Weg om toegang te hebben tot de

hemel. Heere, laat Uw goede Geest mij leiden op die effen weg. Ondersteun Gij mij, en ik zal veilig wezen.

Het is waarlijk verbazend, wanneer men ziet hoezeer iemand aan de uiterlijkheden van de godsdienst gehecht kan zijn, en nochtans in zijn ziel geheel ontbloot zijn van Goddelijk leven.

De Heilige Schrift is vol van uitspraken, die het bedrieglijke aantonen van het menselijk hart, en het gevaar om alleen aan uiterlijke vormen en rechtzinnige denkbeelden te blijven hangen. Zo beschrijft Job ons het karakter van de huichelaar, zeggende: 'Wat is de verwachting des huichelaars, als hij zal gierig geweest zijn, wanneer God zijn ziel zal uittrekken? Zal God zijn geroep horen, als benauwdheid over hem komt? Zal hij zich verlustigen in den Almachtige? Zal hij God aanroepen te allen tijde?' Job 27:8-10. Daarmee geeft hij duidelijk aan, dat daar hij de kern der zaak niet inwendig heeft, hoewel hij door zijn gewaande vroomheid de toejuiching der mensen moge gewonnen hebben, de dienst van God hem spoedig zou tegenstaan.

Ook David schetst de boosheid van valse leraars met zwarte kleuren: 'Maar tot den goddeloze zegt God: Wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen, en neemt Mijn verbond in uw mond? Dewijl gij de kastijding haat, en Mijn woorden achter u heenwerpt.' Ps. 50:16,17.

Zulke slechte mensen verrichten het priesterlijk werk, prediken het Evangelie en spreken over het genadeverbond, aan welks zegeningen zij persoonlijk geen deel hebben. De profeet Jesaja, door de Geest Gods beziel, stelt de buitengewone huichelarij der Joden aldus voor: 'Roep uit de keel, houd niet in, verhef uw stem als een bazuin, en verkondig Mijn volk hun overtreding, en het huis van Jakob hun zonden. Hoewel zij Mij dagelijks zoeken, en een lust hebben aan de kennis Mijner wegen, als een volk dat gerechtigheid doet en het recht zijns Gods niet verlaat, vragen zij Mij naar de rechten der gerechtigheid; zij hebben een lust tot God te naderen.' Jesaja 58:1,2. Hun gedrag is dus een vreemd mengsel van schijnbare godsvrucht en werkelijke opstand.

De profeet Ezechiël werd met het ware karakter bekend gemaakt dergenen die hem bespiedden: 'En zij komen tot u gelijk het volk pleegt te komen, en zitten voor uw aangezicht als Mijn volk, en horen uw woorden, maar zij doen ze niet; want zij maken liefkozingen met hun mond, maar hun hart wandelt hun gierigheid na.' Ezech. 33:31.

Onze Goddelijke Verlosser heeft de schijnheiligen met de ware kleuren afgeschilderd: ‘Wee u, gij schriftgeleerden en farizeeën, gij geveinsden; want gij vertient de munte en de dille en den komijn, en gij laat na het zwaarste der wet, namelijk het oordeel en de barmhartigheid en het geloof. Deze dingen moest men doen en de andere niet nalaten.’ Matth. 23:23. ‘Wee u, gij schriftgeleerden en farizeeën, gij geveinsden; want gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn zij vol van roof en onmatigheid.’ Matth. 23:25. ‘Wee u, gij schriftgeleerden en farizeeën, gij geveinsden; want gij zijt den witgepleisterden graven gelijk, die van buiten wel schoon schijnen, maar van binnen zijn zij vol doodsbeenderen en alle onreinheid.’ Matth. 23:27. ‘Gij slangen, gij adderengebroedsels, hoe zoudt gij de helse verdoemenis ontvlieden?’ Matth. 23:33.

Als wij nagaan, dat die lieden bij de Joden in de hoogste achting stonden en geëerd werden om hun uitwendige vroomheid en godsvrucht, dan zien wij hoever de mensen het in de uitwendige beoefening van godsdienstplichten brengen kunnen, en inwendig echter vol bitterheid en gal zijn, en met de goddelozen kunnen samenspannen. Daarom waarschuwde de apostel Paulus zo aanhoudend de gemeenten, aan welke hij schreef, tegen een valse belijdenis en het tevergeefs ontvangen van de genade Gods. Hij spreekt van hen die [het met] de waarheid hielden, maar dezelve in ongerechtigheid ten onder kwamen te houden¹. De brieven van Petrus, Johannes en Judas zijn vol van waarschuwingen tegen valse leraars, antichristen en bedriegers. De beschuldiging tegen de zeven gemeenten in het boek Openbaring tonen op de schromelijkste wijze het gevaar aan van te verflauwen, en de eerste liefde te verlaten of lauw, en derhalve in de ogen van een oneindig heilig God walgelijk te worden.

Het is te vrezen, dat velen, die de naam hebben dat zij geestelijk leven, nochtans in het oog Gods dood zijn voor elke levendmakende kracht des Heiligen Geestes.

¹ Charles Reade doelt hier op Rom. 1:18: *Want de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der mensen, als die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden.*

O, mijn ziel, laten deze verheven gedachten van Gods heilig Woord niet voor u verloren gaan. Bidt zonder ophouden om die genade, welke u alleen voor struikelen kan bewaren, en door de verdiensten van Jezus Christus u onstraffelijk kan stellen voor Zijn heerlijkheid in vreugde.

Almachtige Verlosser. Wek mijn sluimerende zinnen op, en maak mij bekwaam tot mijn wezenlijke bestemming. Laat niet toe dat ik Uw heilig Evangelie versmaad, maar trek mij voortdurend tot U, want Uw genade is mij genoeg. Was mij in de reinigende Fontein van Uw bloed. Plaats mij op dat Fundament dat nimmer bewogen wordt. Wapen mij voor de geestelijke strijd, en maak mij eindelijk meer dan overwinnaar, door de kracht van Uw almacht en de rijkdom van Uw genade.

*Als Jezus 't harte trekt naar boven
Waarom dan nog getoefd op aard'?
Zou 'k Heer' Uw liefde niet geloven,
En 't eeuwig heil bij U bewaard?*

*Ik voel 't gewicht van al mijn zonden
En 't drukt mij moedeloos terneêr,
Maar Gij hebt mijn rantsoen gevonden,
Uw zoenbloed wast mij rein, o Heer'!*

*Spreek dan tot mijn ziel van vrede,
Vergeef mijn schuld, hoe zwart hoe groot,
En deel mij Uw genade mede,
Zo kan ik roemen in Uw dood.*

*Verlost van schuld, van vrees en smarte,
Betreed ik dan vol vreugd Uw paân;
Leeft het gelove in mijn harte
'k Zal dan de hemel binnen gaan.*

TOEGIFT

OP DE VERHANDELING VAN

Charles Reade

genomen

Uit de Stellige en praktikale verklaring van de

HEIDELBERGSE CATECHISMUS

enzovoorts

Alexander Comrie

A.L.M. Philos. Doctor en predikant te Woubrugge

Boekhandel G.J. van Horssen,

Barneveld, 1976

Toelichting bij de citaten uit de voorrede

aan de lezer

door Alexander Comrie

Hieronder volgen enkele citaten, genomen uit de pagina's XIX t/m XXXIV, waarin ds. Comrie de lezer een kort overzicht biedt, en tevens de noodzaak aantoonst, omtrent het verschijnen van zijn verklaring van de Heidelbergse Catechismus van Zondag 1 t/m Zondag 7.

Deze zeven zondagen heb ik indertijd, evenals de meeste van ds. Comrie's andere werken, geheel en met veel genoegen en volle instemming mogen lezen. In het bijzonder ook wel zijn *ABC des geloofs* en *Verhandeling van enige eigenschappen van het zaligmakende geloof*. Hij schrijft oprecht, als een getrouw herder en leraar. Niet alleen liefdevol ten opzichte van onbekeerden, maar ook vooral wel omtrent de kleintjes in de genade, de bekommerden die door de Heere Jezus in Matthéüs 5 worden zalig gesproken, als Hij daar onder andere zegt: 'Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid; want zij zullen verzadigd worden. (...) Zalig zijt gij als u de mensen smaden en vervolgen, en ligende alle kwaad tegen u spreken, om Mij nentwil. Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben zij vervolgd de profeten die vóór u geweest zijn.' Matth. 5:6,11,12.

Comrie streefde er altijd naar Gods eer te zoeken, door Gods Woord te laten spreken en de ware Hervormingsgezinde liefhebbers van waarheid en godsvrucht te steunen in het bestrijden van allerlei dwaalgeesten, die ook toen reeds in de vaderlandse kerk, na de Hervorming, opgestaan waren. Trouwens, na Adams val, hebben dezulken op aarde nooit ontbroken en ook steeds weer zullen zij opstaan, als werktuigen van de vorst der duisternis, de leugenaar van den beginne en mensenmoorder, die in der waarheid niet is staande gebleven, want geen waarheid is in hem, en er zijn altijd vele antichristen, naast dé antichrist, de zoon des verderfs, geweest, gelijk de apostel der liefde (!) Johannes schrijft: 'Kinderkens, het is de laatste

ure; en gelijk gij gehoord hebt dat de antichrist komt, zo zijn ook nu vele antichristen geworden; waaruit wij kennen dat het de laatste ure is. Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn; maar dit is geschied opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn.' 1 Johannes 2:18,19.

Daarom ds. Kort, ik waarschuw u nu nog uit liefde. Vriendelijk en uit liefde tot de waarheid zeg ik u: Laat het boek van uw hand waaromtrent ik thans 'in de pen geklommen ben', en waar u geheel verantwoordelijk voor bent ook al hebben anderen u daarin gestimuleerd, zo spoedig mogelijk uit de handel halen. Ik zie uw boek als een *geopenbaarde misdracht*. En een misdracht kan nimmer het daglicht aanschouwen en daarbij waargenomen worden, dan met afkeer. Daarom roept uw boek zware ergernis op bij alle liefhebbers der waarheid.

Inplaats van een boek dat de wedergeboorte zuiver weergeeft, maakt u daar een karikatuur van. U geeft ook de zaken niet zuiver weer. Nee, dat doet u niet, noch wanneer u spreekt over Comrie's werken, noch ook wanneer u spreekt over de leer van de (Oud) Gereformeerde Gemeenten (in Nederland). Verklaar u daarom alsnog tegen uw eigen werk, opdat ge u niet schuldig zult maken (of moet ik zeggen: niet langer schuldig staan en blijven maken) aan het ergeren van de kleintjes in de genade. Waarom gij uzelf dan ook rechtvaardig blootstelt aan het woord van onze Zaligmaker en Verlosser, toen Hij dezulken als het ware nog een laatste waarschuwing gaf, zeggende: 'Maar zo wie een van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het ware hem nutter dat een molensteen aan zijn hals gehangen en dat hij verzonken ware in de diepte der zee. Wee der wereld vanwege de ergernissen; want het is noodzakelijk dat de ergernissen komen; doch wee dien mens door welken de ergernis komt. Indien dan uw hand of uw voet u ergert, houw ze af en werp ze van u. Het is u beter tot het leven in te gaan, kreupel of verminkt zijnde, dan twee handen of twee voeten hebbende, in het eeuwige vuur geworpen te worden. En indien uw oog u ergert, trek het uit en werp het van u. Het is u beter, maar één oog hebbende, tot het leven in te gaan, dan twee ogen hebbende, in het helse vuur geworpen te worden.' Matth. 18:6-9.

Opvallend dominee Kort, dat ds. Th. van der Groe, die u ook al onterecht voor uw karretjes spant, over de laatstgenoemde tekst sprak op de eerste zondag nadat hij, door een ongeluk met zijn pennenmes, zichzelf aan één oog had blind gemaakt, hetwelk het middel was tot zijn wedergeboorte!

En Job zei, vanwege de grote ellende die over hem gekomen was toen de Heere hem beproefde, en de duivel en drie van zijn vrienden hem, als onderdeel van die beproeving, met zware beschuldigingen aanvielen alsof hij een huichelaar was, als dat waar zou zijn, voor hem persoonlijk een misdacht tijdens de zwangerschap van zijn moeder beter ware geweest dan dat hij ooit het licht had aanschouwd, zeggende 'Of als een verborgen misdacht, zou ik niet zijn; als de kinderkens die het licht niet gezien hebben.' Trouwens, Job was niet zulk een verzekerd en hoogstaand christen als velen wel van hem denken en men zelfs voor ieder Christen voorschrijft na zijn wedergeboorte (!), hetgeen aan het eind van dit hoofdstuk ook wel blijkt, wanneer hij zijn droeve wens uitspreekt zeggende: 'Want ik vreesde een vreze, en zij is mij aangekomen; en wat ik schroomde, is mij overkomen. Ik was niet gerust, en was niet stil en rustte niet; en de beroering is gekomen.' Job 3:16,25,26. De KT zegt o.a. bij vers 16 KT-25b: 'De zin is: Zo hij een wangeboorte ware geweest, hij zou nooit onder de mensen geweest zijn of dit licht aanschouwd hebben, gelijk de vrucht die dood ter wereld komt.'

Dominee Kort, ik weet waarover ik spreek, want ik heb niet alleen uw boek, maar ook de boeken van ds. Comrie, en van ds. G.H. Kersten – zijn Dogmatiek vorig jaar zelfs tweemaal geheel doorgelezen hebbend i.v.m. correctiewerk - en van de Dogmatiek van dr. C. Steenblok veel gebruik gemaakt hebbend, en de andere boeken ook vrijwel allen, geheel of ten groten dele, gelezen en onderzocht, denkende aan die van Beréa, die edeler waren dan die van Thessaloníca. Hoewel ik gaarne beken van mijzelf niets te zijn, opdat Christus Zijn kracht en wijsheid in mij moge openbaren door de Heilige Geest, Die mij ook uit genade uit het leem heeft afgesneden, naar het welbehagen Gods des Vaders, Die ook mij heeft liefgehad volgens Jeremía 31:3 e.v.

Ik citeer vanaf pag. XXVI uit het Catechismus van ds. Comrie

(...) “Waarheid en godsvruchtlievende lezer, daar zijn enige weinige zaken die wij nodig achten u kort mee te delen, eer gij ons werk begint, vermits die als een sleutel ter opening van onze verklaring zullen strekken.

In de eerste plaats. Wij hebben altijd geloofd en geloven nog, dat God in de staat der rechtheid met Adam in een verbond is getreden, hetwelk gewoonlijk het verbond der werken genoemd wordt. Dit is bij mij een stuk van de Goddelijke leer, van zulk een aanbelang en wezenlijkheid, dat gelijk ik het geloven daarvan ten uiterste noodzakelijk houd, zo zie ik, dat die dit ontkennen ook in andere stukken doorgaans niet recht staan; want het is onmogelijk de leer van onze verlossing door Christus als de tweede Adam te verstaan tenzij wij weten hoe wij in de eerste Adam de verdoemenis en de dood onderworpen zijn. Daar is zulk een gelijkheid in de ene met de andere, dat die in de eerste niet recht staat, altijd in de tweede dwalen moet en een dwalende *PELAGIUS* op de troon zal zetten, op een grovere of subtielere wijze. (...)

Ten tweede. Ik geloof dat God dit verbond niet met Adam maakte voor zichzelf alleen, of als het natuurlijk hoofd van zijn nakomelingen, die door gewone voortteling van hem afdalen zouden, maar met een ieder van zijn nakomelingen, hoofd voor hoofd, omdat zij, toen het verbond met Adam opgericht is, in hem, als hun plaatsbekleder, hun verbonds- en ondernemend hoofd, een waar verbonds-inzijn of bestaan in hem hadden, door de verbondsvereniging tussen hem en hen of hen en hem, ofschoon ze nog niet natuurlijk door de voortteling enig bestaan in zichzelf hadden; waaruit het voort zou gevloeid hebben, uit kracht van dat verbondsinzijn in hem, dat, had hij gehoorzaamd, zij zouden gehouden zijn waarlijk zelf in hem gehoorzaamd te hebben, evengelijk ze nu in hem gezondigd hebben, en met hem gevallen zijn in zijn eerste overtreding. Dit is de grond waarop ik volgens Gods Woord en de zuivere leer onzer kerk, alleen gebouwd heb de onmiddellijke, lijnrechte en voorafgaande toerekening van Adams eerste zonde in de 3e Zondagsafdeling; wel wetende, dat noch de deelachtigwording van

de inklevende gerechtigheid, noch de inklevende verdorvenheid ergens anders van afgeleid kan worden, dan van een verbond, hetwelk niet met één alleen gemaakt is, maar met allen, hoofd voor hoofd, in die éne bestaande door hun verbonds-inzijn in hem; en **die hier dwaalt, kan nooit in de leer van de rechtvaardigmaking recht staan, dewijl gelijk allen in Adam sterven, zij in Christus, de tweede Adam, leven** (vet, JAB).

Ten derde. Ik heb altijd begrepen, dat, gelijk wij in de diepste rampzaligheid ingezonken zijn door de overtreding en verbreking van het verbond der werken, zo ook onze verlossing door het verbond der genade teweeggebracht is, hetwelk ik altijd begrepen heb als **van eeuwigheid met Christus, de Tweede Adam, en met ons in Hem, als ons Verbondshoofd, Plaatsvervanger en waarachtige Borg is opgericht; waaruit volgt, dat ik altijd geloofd heb dat Hij, en de uitverkorenen met Hem, maar één geheimzinnige of verborgen Persoon zijn, met deze opmerking, dat Hij is het Hoofd, zij de leden; Hij de onmiddellijke Ondernemer en Volbrenger, maar dat zij wegens hun verbonds-inzijn worden gehouden, alsof zij in eigen persoon gedaan hadden, wat hun Verbondshoofd in hun plaats gedaan heeft; en zonder dit wel in acht te nemen, zal een groot gedeelte van Gods Woord verzegeld blijven en een weg open staan om in de gronden van PELAGIUS te zinken. Hierop steunt onze verklaring van de 5e en de 6e Zondagsafdeling** (vet, JAB).

Ten vierde. Ik maak altijd een groot onderscheid tussen een vereniging uit kracht van een verbond en een dadelijke, want die is oorspronkelijk van de wil Gods afhangende, die twee onderscheidende personen, in henzelf aangemerkt, beschouwd en behandeld als één, wegens het verbonds-inzijn van de ene in de ander; en deze is de grond, waarop alle dadelijke vereniging gegrond is en rust, als een gevolg van de verbondsvereniging. De dadelijke vereniging, gelijk die op het verbond gegrond is en daaruit voortvloeit, beschouw ik tweeledig. **Eensdeels in deszelfs aanvang, zoals Christus dadelijk in de tijd der minne de uitverkoren zondaar aanvaardt en Zich met hem door de Heilige Geest verenigt en het geloof in hun harten inwerkt in hun krachtdadige roeping; én [anderzijds] zoals die haar voltooiing krijgt, wanneer dat ingewrochte geloof Jezus Christus,**

zoals Hij ons van God geworden is tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing, toeigent en alleen op Hem ter zaligheid rust, zoals Hij ons in het heilig Evangelie geschonken is (vet, JAB). Hierop is mijn gehele verklaring van de 7^e Zondag gebouwd en ik hoop dat een ieder zal zien gelijk ik het hierop gegrond heb, dat mijn verklaring van het geloof overeenstemmend is met Gods Woord en de leer der Hervorming, en in de natuur der zaak gegrond is; en groot zal de nuttigheid hiervan zijn, als het recht verstaan en begrepen wordt.

Ten vijfde. In navolging van de ouden, heb ik onderscheid gemaakt tussen de genade des geloofs en de dadelijke werkzaamheid, uit de genade des geloofs voortvloeiende. Men zegt in de scholen, de hebbelijkheid en de daad, zo moet het begrepen worden, gelijk het inderdaad zo is, dat de daad niet om de hebbelijkheid is, maar de hebbelijkheid om de daad. **De daad kan zonder de hebbelijkheid niet zijn, want de daad veronderstelt een vermogen om die te oefenen. Maar de hebbelijkheid welke wij in onze lijdelijke rechtvaardigmaking deelachtig gemaakt worden door de werking des Heiligen Geestes, als een Geest des geloofs, Gods genade in onze zielen bekend makende, en daardoor het geloof in onze ziel inwerkende, is en kan zijn zonder de daad, gelijk dit blijkt in de uitverkoren kinderen, die sterven eer zij tot gebruik der rede komen (vet, JAB).** (...) Nu is het zeker klaar, dat de kinderen noch dadelijk goed noch dadelijk kwaad doen, en evenwel worden de kinderen, eer ze goed of kwaad doen, zalig; hetwelk niet zijn kan, tenzij zij gerechtvaardigd worden, beide dadelijk en lijdelijk, zoals wij hierboven gezegd hebben. (...)

Ten zesde. In verscheidene plaatsen van mijn werk toon ik zeer klaar aan, **dat het geloof, als een daad of werkzaamheid die wij oefenen, ons niet rechtvaardigt, dan alleen in de vierschaar onzer consciëntie, na ons deelachtig worden van de gerechtigheid des geloofs, welke wij met een dadelijke toepassing van dien, als aan ons van God geschonken, met vertrouwen omhelzen en aannemen (vet, JAB).** Want gelijk de dadelijke rechtvaardigmaking ons verbonds-inzijn in Christus, als de tweede Adam, veronderstelt, zo is het, dat de lijdelijke, de dadelijke rechtvaardigmaking veronderstelt,

zijnde derzelver bijzondere en bepaalde toepassing tot een zeker onderwerp; zo veronderstelt de inwerking van de genade des geloofs onze lijdelijke rechtvaardigmaking, door de dadelijke toerekening van de gerechtigheid Gods of des geloofs aan ons, waardoor wij rechtvaardigheid Gods worden; en de daad of daden des geloofs vooronderstellen, dat wij de genade des geloofs, waaruit ze voortvloeien in de lijdelijke rechtvaardigmaking zijn deelachtig gemaakt, door de inwerking daarvan door de Heilige Geest Gods genade in Christus in onze harten inboezemende en daardoor het geloof werkende. **Deze zaak kan zonder de verloochening van de leer der vrije genade niet anders begrepen worden; want het geloof, als een daad is een goed en heilig werk, dat wij, overeenkomstig de eis van Gods wet, oefenen; en dus is het een gedeelte van onze heiligmaking, of liever, een gevolg uit de heiligmaking, als derzelver oorzaak voortvloeiende; nu, alle goede werken volgen op de heiligmaking, en deze weer op de rechtvaardigmaking, dat zij die vooruit stellen. Daar moet in de innerlijke natuur van het geloof iets zijn, waardoor het van alle werken, hoe ook genaamd, onderscheiden is; dewijl de Heilige Geest in de rechtvaardigmaking altijd alle werken uitsluitende, ons leert, dat wij uit het geloof en door het geloof gerechtvaardigd worden; hetgeen als een daad, want dat is een werk, niet zijn kan. Derhalve alleen met opzicht tot de lijdelijke rechtvaardigmaking, als een ingewrochte genade, welke tweeledig moet aangemerkt worden, n.l. als Gods instrument, waardoor Hij ons rechtvaardigt en als ons instrument, waardoor wij de rechtvaardigmaking lijdelijk ontvangen, eer wij dadelijk geloven (vet, JAB).** De rechtvaardigmaking is Gods daad alleen en niet Gods daad en onze daad samen, alsof wij als een medeoorzaak tezamen met God invloeden om de rechtvaardigmaking als een gewrochte daar te stellen. Door dit te stellen zou men de gehele leer omkeren. Voeg hier nog bij, dat God ons eerst moet ontheffen van zondeschuld door de onmiddellijke, lijnrechte en voorafgaande toerekening van Christus' gerechtigheid en genoegdoening voor ons, eer Hij ons het nieuwe leven kan schenken. In dit alles spreek ik overeenkomstig Gods Woord, de Kerk en de Hervormers en het ware te wensen, dat elk het verstond, dan zou dat ijdele twisten over de eigenlijke rechtvaardigmakende geloofsdaad ophouden, dewijl er zulk een daad

tot rechtvaardigmaking niet is, maar wel *uit* de rechtvaardigmaking en wij zouden zien, dat God ons niet rechtvaardigt *omdat* wij geloven, maar *opdat* wij geloven zouden (cursief/vet, JAB).

Het lust mij --- vervolgt ds. Comrie --- en het zal u nuttig zijn, u te laten horen het gevoelen der Kerk en der kerkleraars in dezen, hoe zij allen tezamen te kennen geven, dat het geloof, als een daad, ons niet rechtvaardigt, maar dat het met betrekking tot de rechtvaardigmaking, zoals die als dadelijk en lijdelijk onderscheiden wordt, een instrument is, hetwelk men lijdelijk ontvangt en na die lijdelijk ontvangen te hebben, dan dadelijk gelooft, etc. (...).

AMESIUS in zijn *Medulla*, Lib. 1, kap. XXIV, Sect. 34 zegt: “De verbondsonderhandeling tussen God en Christus was een zekere voorafgaande toepassing van de verlossing en ons ontslag aan de Borg, en aan ons in Hem; welke met betrekking tot de gevolgelijke toepassing, die dadelijk aan ons geschiedt, is aan te merken als een krachtdadig voorbeeld, zodat **de toepassing daarvan aan Hem het afbeeldsel is van de toepassing daarvan aan ons en wordt door kracht van dezelve aan ons gedaan. Hiervandaan is het, dat onze verlossing van zonde en dood niet alleen vastgesteld is door Gods besluit, maar ook in Christus, en wordt ons gegeven en medegedeeld in Hem, eer wij die door het geloof aannemen kunnen**” (vet, JAB).

--- dan vervolgt Comrie ---

“Hierop hebben wij sterk aangedrongen om deze zaak wel te verstaan, omdat ik een zeer schadelijke omkering in de praktikale behandeling van de praktijk der godzaligheid zie. Terwijl velen, zo ik ze recht versta, de zaken alzo schijnen te behandelen, alsof wij uit onszelf eerst tot God uitgingen en opklommen, om Zijn genade deelachtig gemaakt te worden en dat de nederdaling Gods tot ons, in evenredigheid zij met ons opklimmen uit en door onszelf tot Hem; waardoor het is, dat men zulke zielkwellende samenstelsels van ken- en merktekenen heeft ingevoerd, **om mensen zich te doen onderzoeken, als daden en werkzaamheden tot de rechtvaardigmaking in Gods vierschaar; de dingen uit hun rechte plaats nemende, terwijl geen daad of**

werkzaamheid, hoe ook genaamd, de rechtvaardigmaking vooraf kan gaan, wil men recht gereformeerd blijven; maar met de rechtvaardigmaking in de vierschaar van onze consciëntie is de zaak geheel anders gelegen, en dan zijn de ken- en merktekenen blijken daarvan en zijn de bepalingen dienstig, opdat men tussen gemene en zaligmakende genade onderscheid make; zo wij die werkzaamheden in ons bevinden, welke blijken zijn van de rechtvaardigmaking en dat wij nog worstelende zijn, om in de vierschaar van onze consciëntie de bekendmaking daarvan aan ons door de Heilige Geest, te mogen ontvangen tot onze geruststelling. Gelijk mijn leerwijze aan de ene kant het mes aan de keel is van alle Pelagiaanse praktijk, onder wat gedaante dezelve ook voorkomt en wat schijn van godzaligheid men daarbij mocht vertonen, zo is dezelve (*LET WEL, JAB*), aan de andere kant bijzonder tot ondersteuning en bemoediging van de sukkelenden en kleingelovigen, indien deze recht mochten bemerken, dat, hoe ongerust zij ook zijn wegens het missen van de inwendige verruiming die de rechtvaardigmaking in de vierschaar hunner consciënties geeft, dat evenwel datgene wat zij ondervinden, zekerlijk uit de rechtvaardigmaking moet voortvloeien; vermits wij, die geheel dood zijn, zulke werkzaamheden tot God en de Middelaar niet hebben kunnen, tenzij God ons van dood levendig make en dit kan niet zijn zonder dadelijk in Zijn vierschaar, door een overgaande daad Gods tot ons, de gerechtigheid en de genoegdoening van Christus ons onmiddellijk, lijnrecht en voorafgaande toe te rekenen en ons die deelachtig te maken; waarop alleen gegrond is het rechterlijk houden en verklaren van ons als volkomen rechtvaardig en het brengen van ons daardoor in een nieuwe betrekking tot God, welke van tevoren niet dadelijk was, maar nu zijn aanvang neemt en zal blijven behouden, zolang God is en wij in die opzichtelijke betrekking tot Hem blijven zullen, en dat is tot in alle eeuwigheid!” (vet, JAB).

--- Ds. Kort, en voorts allen die dit ooit of te immer zult lezen --- (...), hoe aangrijpend is het slot van Comrie's betoog, in deze voorrede aan de lezers, waar ik mij in dit verweerschrift tegen ds. Korts boek, gaarne en van harte bij aansluit en mede onderteken, als hij vervolgt:

“Waarde lezer, mogelijk zult gij denken dat ik nu of dan een al te scherpe uitdrukking gebruik. Het is evenwel zeldzaam en dan alleen, wanneer ik zie, dat men zoekt genade en werk samen te voegen door aan de genade en het werk beide wat toe te schrijven. Nu ben ik van de onbestaanbaarheid hiervan overreed en zo overtuigd, dat mijn beste werken en elke daad, zo onrein voor God zijn, dat indien Hij met mij of iemand anders, wie hij ook zij, naar het strenge van Zijn wet en rechtvaardigheid wilde handelen, dan alle onze daden, let wel: niet alleen onze zondige daden, maar ook onze godsdienstige daden, ja, alle onze gerechtigheden zijn zouden als een wegwerpelijk kleet; waarom ik met Job, wetende dat zo ik mij rechtvaardigde, mijn mond mij verdoemen zou, en dat, ofschoon ik mij waste met sneeuwwater, en mijn handen met zeep zuiverde, dat Hij mij in de gracht induiken zou; daarom acht ik met Paulus de dingen, die als werken schijnen een gewin te zijn, voor enkel schade om Christus te gewinnen; ja, gewisselijk ik verwerp alle dingen als schade en drek, om daarin voor God, hetzij in het geheel of ten dele, te kunnen bestaan en zoek alleen in Christus gevonden te worden, niet hebbende mijn gerechtigheid die uit de wet is, maar de gerechtigheid die uit God is, door het geloof. En wetende in zware aanvechtingen, hoe deze alleen het benauwde en verslagen hart ondersteunt, zo kan ik hen niet wel verdragen, die genade en werk samenvoegen; en de apostel kon ook deze Neonomiaanse vermenging van genade en werk in zijn tijd niet verdragen, daar hij zegt: ‘Ziet op de honden, ziet op de kwade arbeiders, ziet op de versnijding.’ [Filipp. 3:2]. Meer heb ik tot mijn verschoning thans niet te zeggen.”

Tot zover de citaten uit (de voorrede) van het werk van de godzalige dr. Alexander Comrie! Nee, ds. Kort, meer behoefde hij tot zijn verschoning ook echt niet te zeggen.

Doch u heeft nog wel het een en ander nader te verklaren, of --- en dat zou u sieren --- woorden omtrent onze godzalige voorvaderen die zich niet meer verdedigen kunnen tegen u, terug te nemen, hoewel trouwens God hun zaak voor Zijn rekening heeft genomen en nog voor Zijn rekening zal nemen. Hij heeft ons in Zijn Woord ernstig gewaarschuwd om Zijn knechten niet aan te tasten. In uw boek *Wedergeboorte of schijngeboorte*, tast u de ere Gods aan, Die Zich van

getrouwe knechten in verleden eeuwen heeft doen bedienen in Zijn wijngaard. De vruchten daarvan worden nog onder ons gevonden en behoren ons dierbaar te zijn.

Dit schrijven zou te uitgebreid worden om u daarvan nader te overtuigen uit hun geschriften die nog spreken nadat zij gestorven zijn. De Heere zegt van Zijn kinderen en knechten, door de mond van David: 'Hij liet geen mens toe hen te onderdrukken; ook bestrafte Hij koningen om hunnentwil, zeggende: Tast Mijn gezalfden niet aan, en doet Mijn profeten geen kwaad.' Ps. 105:14,15. U heeft in uw boek niet alleen van wijlen ds. E. Fransen, ds. C. van den Oever, ds. G.H. Kersten en dr. C. Steenblok, maar ook van de huidige predikanten ds. A. Moerkerken en ds. G.J. van Aalst, én voorts van allen die daarna in hun voetsporen wensten te wandelen --- ik noem nog slechts een paar namen uit ons eigen kerkverband: van wijlen ds. T. Dorresteyn, ds. M. van Beek en ds. F. Mallan; alsmede van onze huidige consulent ds. Roos en zijn navolgers, zeer, zeer kwalijk gesproken. Bovendien heeft u hen dingen in de mond gelegd, die zij nimmer zodanig hebben geleerd, of ook zouden hebben of nog willen leren, daar zij strijdig zijn met Gods Woord en de geschriften van alle rechte hervormers en de nadere reformatoren. Ook handelt u niet getrouw door te suggereren dat ds. Th. van der Groe, ds. Th. Boston, ds. C. Smits, ds. E. du Marchie van Voorthuizen, en vele anderen met hen, het met uw visie op de wedergeboorte en rechtvaardigmaking eens zouden zijn, daar u daartoe slechts die gedeelten uit hun geschriften aanhaalt waarvan u meent dat zij in uw visie daaromtrent passen. Ik moet zeggen, en daar ga ik mee eindigen: U bent daar zeker niet in geslaagd, en ik sluit mij graag aan bij degenen die zeggen, dat er een tijd zal komen, wanneer: 'Een zoogkind zal zich vermaken over het hol van een adder, en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in den kuil van den basilisk.' Jes. 11:8.

Och dominee, dat uw boek nimmer het licht gezien had, *gelijk een verborgen misdracht of wangeboorte*, dat ware beter geweest, doch die daad kan als zodanig niet ongedaan maar wel herroepen worden. Wat zou u, als Gods Geest u daarin de weg zou willen wijzen, er goed mee zijn als u kon komen tot een herroeping van het geschrevene. Dat lijkt

mij de aangewezen weg, en zou u naar mijn mening tevens veel rust kunnen geven voor uw ziel.

O dominee, het lijkt zo wreed en hard wat ik nu ga zeggen; maar nee, niet ik, doch Gods Woord zegt dat van de valse leraars die leugen spreken: ‘Want uw handen zijn met bloed bevlekt en uw vingers met ongerechtigheid; uw lippen spreken valsheid, uw tong dicht onrecht. Er is niemand die voor de gerechtigheid roept, en niemand die voor de waarheid in het gericht zich begeeft; zij vertrouwen op ijdelheid en spreken leugen; met moeite zijn zij zwanger en zij baren ongerechtigheid. Zij broeden basiliskuseieren uit en zij weven spinnenwebben; die van hun eieren eet, moet sterven; en als het in stukken gedrukt wordt, er berst een adder uit. Hun webben deugen niet tot klederen, en zij zullen zichzelf niet kunnen dekken met hun werken; hun werken zijn werken der ongerechtigheid, en een maaksel des wrevels is in hun handen.’ Jes. 59:3-6.

Maar de tegenwerking van de valse profeten en leraars tegen het werk van de godzalige knechten des Heeren, is niet tegen een mens, maar tegen de Heere gericht, men doet Hem oneer aan, als men Zijn knechten onteert, hoort u maar hoe Jesaja vervolgt in het 13^e vers: ‘Het overtreden en het liegen tegen den HEERE, en het achterwaarts wijken van onzen God; het spreken van onderdrukking en afval, het ontvangen en het dichten van valse woorden uit het hart. Daarom is het recht achterwaarts geweken, en de gerechtigheid staat van verre; want de waarheid struikelt op de straat, en wat recht is, kan er niet ingaan. Ja, de waarheid ontbreekt er, en wie van het boze wijkt, stelt zich tot een roof; en de HEERE zag het, en het was kwaad in Zijn ogen, dat er geen recht was. Dewijl Hij zag dat er niemand was, zo ontzette Hij Zich, omdat er geen voorbidder was; daarom bracht Hem Zijn arm heil aan, en Zijn gerechtigheid, die ondersteunde Hem. Want Hij trok gerechtigheid aan als een pantsier en den helm des heils zette Hij op Zijn hoofd, en de klederen der wraak trok Hij aan tot kleding, en Hij deed den ijver aan als een mantel. Even naar de werken, even daarnaar zal Hij vergelden, grimmigheid aan Zijn wederpartijders, vergelding aan Zijn vijanden; den eilanden zal Hij het loon vergelden. Dan zullen zij den Naam des HEEREN vrezen van den nedergang, en Zijn heerlijkheid van den opgang der zon; als de vijand zal komen gelijk

een stroom, zal de Geest des HEEREN de banier tegen hem oprichten. En er zal een Verlosser tot Sion komen, namelijk voor hen die zich bekeren van de overtreding in Jakob, spreekt de HEERE. Mij aangaande, dit is Mijn verbond met hen, zegt de HEERE: Mijn Geest, Die op U is, en Mijn woorden die Ik in Uw mond gelegd heb, die zullen van Uw mond niet wijken, noch van den mond Uws zaads, noch van den mond van het zaad Uws zaads, zegt de HEERE, van nu aan tot in eeuwigheid toe.' Jes. 59:13-21.

Daarom nog een raad aan u, als van een vriend, ja, van een uwer naasten die evenals u een gevallen Adamskind is van nature. O dominee Kort, luister naar Daniël, die de koning Nebucadnézar ernstig vermaande, zeggende: 'Daarom, o koning, laat mijn raad u behagen, en breek uw zonden af door gerechtigheid en uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen, of er verlenging van uw vrede mocht wezen.' Dan. 4:27. Dan zouden de woorden van David tot uw en mijn blijdschap strekken als dat ons deel mag zijn, als er zo staat: 'Gij hebt zeer milden regen doen druipen, o God; en Gij hebt Uw erfenis gesterkt, als zij mat was geworden. Uw hoop woonde daarin; Gij bereiddet ze door Uw goedheid voor den ellendige, o God. De Heere gaf te spreken; der boodschappers van goede tijdingen was een grote heerschaar.' Ps. 68:10-12.

De Heere zij u genadig in Christus Jezus, en geve u Zijn vrede, is mijn hartelijke wens en bede.

Rhenen, 31 oktober 2012

Johannes A. Bunt
